

حجاب

لزوم پوشش زن در برابر مرد بیگانه یکی از مسائل مهم اسلامی است. در خود قرآن کریم درباره این مطلب تصریح شده است. بنابراین در اصل مطلب از جنبه‌ی اسلامی نمی‌توان تردید کرد. عده‌ای گمان می‌کنند که حجاب مخصوص دین مقدس اسلام و بعضی از ادیان الهی است، در حالی که این توهم و گمان، صحیح و شایسته نیست؛ زیرا آنچه که از فرهنگ ملت‌های گذشته تا امروز بدست می‌آید این است که: تمام ملل و مردم جهان زنانشان دارای حجاب بوده‌اند اگرچه در کیفیت پوشش فرق داشته‌اند. اکنون برای ثابت شدن این موضوع و به تناسب سؤال، حجاب در ادیان مختلف را بررسی می‌کنیم:

حجاب در آیین مسیحیت

انجیل نه تنها در مواضع متعدّد و جوب حجاب و پوشش را تذکر داده است بلکه در برخی از آیات خود کوشیده است، درون انسان را نیز از تمایلات شهوانی منزّه سازد و بدین وسیله عفت درون را پشتوانه‌ی مستحکم حجاب برون قرار دهد.

در انجیل مواردی درباره حجاب و مسائل مربوط به آن آمده که فразهای ذیل از آن دسته‌اند.

۱- لزوم عفت و خانه نشینی. (۱)

۲- لزوم پوشاندن موی سر به ویژه در مراسم عبادی. (۲)

۳- با وقار و امین بودن زن. (۳)

۴- نهی از نگاه ناپاک به بیگانگان. (۴)

در کتاب «زن از نظر حقوق اسلامی» اینگونه آمده است که:

در میان مسیحیان و اروپائیان، حجاب معمول و متعارف بود و این عادت تا قرن سیزدهم سخت رایج بود و از آن تاریخ به بعد رو به تخفیف گذاشت. (۵)

و نیز در کتاب «زن و رهایی نیروهای تولید» آمده است که:

در تورات و انجیل به این مطلب که زنان از روزگار قدیم چهره خود را با بُرقع می پوشانید اشاره شده است. (۶)

جرجی زیدان دانشمند معروف مسیحی می‌گوید: اگر مقصود از حجاب پوشاندن بدن به وسیله چادر و روسری و نقاب و امثال آن است، این موضوع قبل از اسلام و حتی پیش از دین مسیح بوده است و مسیحیت هم در آن تغییری نداده است و تا قرون وسطا در اروپا حجاب معمول بوده است و تا به امروز هم آثار حجاب در اروپا باقی است. (۷)

دو مرجع دینی مسیحیت به نام های کلمنت و تروتولیان در مورد حجاب چنین می‌گویند: زن باید کاملاً در حجاب پوشیده باشد و یا آنکه در خانه باشد، زیرا فقط لباسی که او را می پوشاند می تواند از خیره شدن چشم ها به سوی او مانع گردد. زن نباید صورت خود را عریان ارائه دهد تا دیگری را با نگاه کردن به صورتش وادار به گناه نماید.

برای زن مؤمن عیسوی در نظر خداوند پسندیده نیست که به زیور آراسته گردد و حتّی زیبایی طبیعی آن باید با اختفا و فراموشی آن، از بین برده شود. زیرا برای بینندگان خطرناک است. (۸)

از لابلای متون تاریخی، چنین به دست می‌آید که زنان اعراب قبل از اسلام دارای حجاب بوده‌اند: دایرة المعارف لاروس، عرب را از جمله ملت هایی که از قدیم، حجاب در آن ریشه داشته، شمرده است. (۹)

داستان «فجار» و جنگی که بین قبیله قریش و قبیله هوازن بر سر رپوش بلند زنی که جوانها خواستند وی صورت خود را نشان دهد، اتفاق افتاد مؤید این مطلب است. (۱۰) نقل کامل این جریان در کتاب حجاب در اسلام قوام و شنوه ای آمده است.

حجاب در آیین یهود

بدون شک باید ریشه و خواستگاه رعایت حجاب از سوی زنان یهود در ادوار تاریخ را در متون مذهبی آنان جستجو نمود.

تورات، کتاب مقدس یهودیان، در موارد متعددی به طور صریح و یا ضمنی، حجاب و پوشش زن و مسایل مربوط به آن را مورد تأکید قرار داده و در برخی از

آیات، از واژه «چادر» و «برقع» که به معنای روپوش صورت است نامبرده است. کاربرد این الفاظ نشانگر کیفیت پوشش زنان یهودی در آن عصر می‌باشد.

در سفر پیدایش چنین می‌خوانیم:

و «رفقه» چشمان خود را بلند کرده و اسحاق را دید و از شتر خود فرود آمد، زیرا که از خادم خود پرسید این مرد کیست که در صحرا به استقبال ما می‌آید؟ خادم گفت: آقای من است، پس برقع خود را گرفته، خود را پوشانید. (۱۱)

به گفته‌ی برخی از مراجع دینی یهودیان ایران، منشأ وجوب حجاب در شریعت یهود مستند به همین فقره است. (۱۲) در تورات همچنین آیاتی در رابطه با «عدم تشبه مرد و زن به یکدیگر در نوع پوشش بدن»، «در عدم آرایش و غمزه دختران و زنان»، «پرهیز از زنان فریبکار و بیگانه»، «نهی از لمس و تماس با نامحرم»، «حد و کیفیت پوشش زنان یهود»، «وجوب پوشاندن موی سر» آمده است. (۱۳)

«تلمود» یکی از کتابهای مهم دینی و در حقیقت فقه مدون و آیین نامه زندگی یهودیان است از جمله قوانینی که در این کتاب در رابطه با ارتباط زن و مرد مسئله حجاب آمده موارد زیر می‌باشند.

- ۱- لزوم پوشاندن سر از نامحرم.
- ۲- لزوم سکوت زن و پرهیز از هرگونه آرایش.
- ۳- پرهیز از نگاه به مردان بیگانه.
- ۴- لزوم پرهیز از حرام تحریک آمیز.
- ۵- اجتناب از نگاه به نامحرم توسط مردان. (۱۴)

حجاب در آیین زرتشت

با کدوکاو در تاریخ ایران باستان و آثار بجای مانده از آن دوران که اغلب مردم شان کیش زرتشت داشتند چنین بدست می‌آید که زنان ایران از دیرباز حجاب و اخلاق نیکو و پاکدامنی شان زبانزد همه بوده است و این حقیقت نیز روشن می‌شود که با ورود اسلام به ایران، حجاب وارد ایران نشده است بلکه بانوان ایران از قدیم الایام حجاب داشته اند. در تاریخ آمده است که:

هنگامی که سه تن از دختران کسری (شاهنشاه ساسانی) را به همراه غنائم فراوان نزد عمر آوردند وی دستور داد با آوازی بلند روی آنان فریاد کشند که پوشش از چهره برگیرند تا مسلمانان آنها را ببینند و خریداران بیشتر با پول زیادتری پیدا شوند.

دوشیزگان ایرانی از برهنه کردن صورت خودداری کردند، و یک مشت بر سینه نماینده عمر زدند و آنان را از خود دور ساختند. (۱۵)

ویل دورانت درباره حجاب زنان ایران می نویسد:

در نقشه‌ایی که از ایران باستان برجای مانده هیچ صورت زن دیده نمی‌شود. (۱۶) این نقشها نشان می‌دهد که زنان دارای حجاب، مخصوصاً با چادر بوده اند.

نویسنده کتاب پوشاک باستانی ایرانیان در این رابطه می نویسد:

تاریخ نویسان درباره پوشاک آن زمان اکثراً به سکوت گذرانده اند با این وصف از روی برخی نقوش که از آن زمان به جای مانده، به زنانی از این دوره بر می‌خوریم که از پهلوی بر اسب سوارند، اینان چادری مستطیل بر روی همه لباس خود افکنده اند و در زیر آن یک پیراهن دامن بلند، و زیر آن نیز یک پیراهن دیگر بلند تر تا به مچ پا نمایان است. (۱۷)

با این حال لباس مذهبی زرتشتیان در حال حاضر نشان دهنده وجود حجاب در دین زرتشت است. زرتشتیان دارای جامه ویژه‌ای مذهبی هستند که هر فرد پسر یا دختر، پس از رسیدن به سن پانزده سالگی، باید آن را به تن نماید. بگونه‌ای که پوشیدن آن جامه‌ی مذهبی باعث ایجاد دیو «در وچ ناسو» (۱۸) شمرده است.

این لباس «سدره و کشتی» نام دارد و کیفیت آن، که می‌تواند پوشش کاملی برای زنان به حساب آید. تمام بدن را می‌پوشاند. و از نظر زرتشت بر هر یک از مرد و زن واجب است که هنگام انجام مراسم عبادی و نیایش، سر خود را بپوشانند. بنا به گفته مؤبد «رستم شهرزادی» پوشش زنان باید به گونه‌ای باشد که هیچ یک از موهای سرزن از سرپوش بیرون نباشد درخنده اوستا به طور صریح چنین آمده است:

«همگان نامی ز تو برگویم و همگان سر خود را می‌پوشیم آنگاه به درگاه دادار اهورا مزدا نماز می‌کنیم» (۱۹)

بنابراین حجاب در کیش زرتشت مانند سایر ادیان وجود داشته است و این یک ضرورت اجتماعی است که آیین‌های آسمانی به آن توجه کرده اند و مورد تأکید قرار داده اند، هرچند که عده‌ای از تعالیم دینی خود سرپیچی می‌کنند و رو به سوی بدحجابی و بی‌حجابی می‌آورند.

پس حجاب نه تنها در دین اسلام بلکه در سایر ادیان بخصوص در دین مسیحیت مورد تأکید قرار داده شده است. اما اینکه چرا در اروپا و بعضی از کشورهای دیگر که خود را پیرو حضرت عیسی - علیه السلام - می‌دانند این همه برهنگی و بی‌بندوباری از جانب بسیاری از زنان مشاهده می‌شود، عوامل دیگری دارد که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

- ۱- همان طوری که در بین مسلمانان بعضی از افراد به قرآن کریم و احادیث پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - و ائمه اطهار - علیهم السلام - عمل نمی‌کنند و در ظاهر مسلمان هستند، در بین مسیحیان و دیگر ادیان هم افراد بسیار هستند که ادعای پیروی از دین شان را دارند. ولی در عمل از هوا و هوس خود پیروی نموده و

هیچ نوع پابندی به دین و احکام آن ندارند .

۲- از زمانی که اروپا از نظر علم و صنعت رشد چشمگیری پیدا کرد به همان نسبت از دین و مسائل معنوی دور شد و رواج فساد و برهنگی در بین بسیاری از زنان آنها یکی از آثار این تحول می باشد و این موضوع اختصاصی به اروپا ندارد بلکه کشورهای اسلامی هم در معرض این تهاجم فرهنگی قرار دارد و اگر با رشد صنعت به رشد معنویت جامعه فکر نشود به درد و بلای اروپا مبتلا خواهند شد.(۲۰)

بعد از این پاسخ اجمالی در باره حجاب سایر ادیان، اینک به قسمت اول سؤال یعنی حکمت وجوب و تاکید حجاب زنان در اسلام می پردازیم .
استاد شهید مرتضی مطهری - رحمه الله علیه - در کتاب با ارزش مسئله حجاب، بعد از آنکه فلسفه ها و توجیهاتی را که مخالفین اسلام برای حجاب تراشیده اند با منطق نیرومند رد می کند، می فرماید: «ما برای پوشش زن از نظر اسلام فلسفه ای خاصی قائل هستیم که از نظر عقلی آن را موجه می سازد و از نظر تحلیل می توان آن را مبنای حجاب در اسلام دانست.»(۲۱)

و بعد از تحلیل واژه حجاب می فرمایند: فلسفه پوشش اسلامی به نظر ما چند چیز است. بعضی از آنها جنبه روانی دارد و بعضی جنبه خانه و خانوادگی، و بعضی دیگر جنبه اجتماعی و بعضی مربوط است به بالا بردن احترام زن و جلوگیری از ابتذال او .
حجاب در اسلام از یک مسئله کلی تر و اساسی تری ریشه می گیرد و آن این است که اسلام می خواهد انواع التذاذهای جنسی، چه بصری و لمسی و چه نوع دیگر، به محیط خانوادگی و در کادر ازدواج قانونی اختصاص یابد، اجتماع منحصر برای کار و فعالیت باشد. بر خلاف سیستم غربی عصر حاضر که کار و فعالیت را با لذت جویهای جنسی به هم می آمیزد اسلام می خواهد این دو محیط را کاملاً از یکدیگر تفکیک کند .
اکنون به شرح چهار قسمت فوق می پردازیم :

۱- آرامش روانی

نبودن حریم میان زن و مرد و آزادی معاشرت های بی بند و بار هیجان ها و التهابهای جنسی را فزونی می بخشد و تقاضای سکس را به صورت یک عطش روحی و یک خواست اشباع نشدنی درمی آورد. غریزه ی جنسی غریزه ای نیرومند است همچون آتش که هر چه به آن بیشتر خوراک بدهند شعله و رتر می شود. لهذا اسلام برای رام کردن این غریزه به زنان دستور داده است با پوشش در جامعه حاضر شوند .

۲- استحکام پیوند خانوادگی

شکی نیست که هر چیزی که موجب تحکیم پیوند خانوادگی و سبب صمیمیت رابطه زوجین گردد برای کانون خانواده مفید است و در ایجاد آن باید حداکثر کوشش مبذول شود، و بالعکس هر چیزی که باعث سستی روابط زوجین و دلسردی آنان گردد به حال زندگی خانوادگی زیانمند است و باید با آن مبارزه کرد .
فلسفه ی پوشش و منع کامیابی جنسی از غیر همسر مشروع، از نظر اجتماع خانوادگی این است که همسر قانونی شخص از لحاظ روانی عامل خوشبخت کردن او به شمار برود؛ در حالی که در سیستم آزادی کامیابی، همسر قانونی از لحاظ روانی یک رقیب و مزاحم و زندانبان به شمار می رود و در نتیجه کانون خانواده بر اساس دشمنی و نفرت پایه گذاری می شود .

۳- استواری جامعه

کشاندن تمتعات جنسی از محیط خانه به اجتماع، نیروی کار و فعالیت اجتماع را ضعیف می کند. حقیقت این است که این وضع بی حجابی جوامع ما از مختصات جامعه های پلید سرمایه داری غربی است و یکی از نتایج سوء پول پرستی ها و شهوت رانیهای سرمایه داران غرب است. اگر زن ایرانی بخواهد خود را فقط برای همسر قانونی و یا برای حضور در مجالس اختصاصی زنان بیاراید، نه مصرف کننده ای لایقی برای سرمایه داران غربی خواهد بود و نه وظیفه و مأموریت دیگرش را که عبارت است از انحطاط اخلاق جوانان و ضعف اراده ی آنان و ایجاد رکود در فعالیت اجتماعی، به نفع استعمار غرب انجام خواهد داد .

۴- ارزش و احترام زن

مرد به طور قطع از نظر جسمانی بر زن تفوق دارد. از نظر مغز و فکر نیز تفوق مرد لااقل قابل بحث است. زن در این دو جبهه در برابر مرد قدرت مقاومت ندارد، ولی زن از طریق عاطفی و قلبی همیشه تفوق خود را بر مرد ثابت کرده است .
حریم نگه داشتن زن میان خود و مرد یکی از وسائل مرموزی بوده است که زن برای حفظ مقام و موقعیت خود در برابر مرد از آن استفاده کرده است .
اسلام زن را تشویق کرده است که از این وسیله استفاده کند. اسلام مخصوصاً تأکید کرده است که زن هر اندازه متین تر و باوقارتر و عقیف تر حرکت کند و خود را در معرض نمایش برای مرد نگذارد بر احترامش افزوده می شود.(۲۲)
اما این که زنان به خاطر عدم رعایت حجاب در قیامت عذاب می شوند البته کسانی که چه زن باشد و چه مرد، تعمداً و آگاهانه به دستورات دینی خودشان از جمله مسئله حجاب عمل نمی کنند چه مسلمان باشد و چه مسیحی و یهودی، معصیت کار به شمار آمده و در صورت عدم توبه و یا عدم بخشیده شدن از طرف خداوند

جایگاه آنان به قدر گناه شان جهنم خواهد بود و این چیزی جز نتیجه عمل خود آنان نمی باشد. و این که جهنم از معصیت کاران گوناگون پر می شود یا نمی شود مشکل ایجاد نمی کند و پر شدن جهنم باعث نمی شود که بی حجابی و سایر نافرمانی های معصیت و گناه شمرده نشود. اگر چه ممکن است در آینده برخی از این افراد توبه کنند یا مورد شفاعت قرار گیرند یا به نحوی بخشیده شوند .

معرفی منابع جهت مطالعه بیشتر :

- ۱- مجموعه آثار، ج ۱۹، شهید مطهری .
- ۲- زن در آئینه جمال و جلال، استاد جوادی آملی .
- ۳- بهشت جوانان، اسدالله محمدی نیا .

-
- (۱). کتاب مقدس، رساله پولس به تیمس، باب دوم، فقره ۱- ۶ .
 - (۲). کتاب مقدس، رساله اول پولس ل به قرنتیان، باب یازدهم، فقره ۱- ۱۷ .
 - (۳). همان، باب چهاردهم، فقره ۳۴- ۳۶ .
 - (۴). انجیل متی، باب اول، فقره ۲۸- ۳۰ .
 - (۵). حاذقی، ابوالفضل، زن از نظر حقوق اسلامی، تهران، ۱۳۴۲ هجری شمسی، صفحه ۱۶۰ .
 - (۶). افشار نیا، علیرضا، زن و رهایی نیروهای تولید، تهران ۱۳۵۷ هجری شمسی، صفحه ۱۹۸ .
 - (۷). جرجی زیدان، تاریخ تمدن اسلام، ص ۹۴۳. انتشارات امیرکبیر، چ ششم، سال ۱۳۶۹ .
 - (۸). زن و آزادی، ص ۵۲، به نقل از: محمدی نیا، اسدالله، بهشت جوانان، ص ۲۸۳. چ ۱۹، انتشارات سبک اکبر، ۱۳۸۳ .
 - (۹). وجدی، محمد فرید، دائرة المعارف قرن ۱۴ تا ۲۰، مصر، چاپ چهارم. جلد ۳، صفحه ۳۳۶ .
 - (۱۰). وشونه ای، قوام، حجاب در اسلام، ترجمه: احمد محسنی گرگانی، صفحه ۵۸ .
 - (۱۱). سفر پیدایش باب ۲۴ فقره ۶۴ و ۶۵ .
 - (۱۲). حجاب در ادیان الهی، همان صفحه ۱۴۳ همراه با پاورقی .
 - (۱۳). همان، صفحه ۱۴۲- ۱۴۸ .
 - (۱۴). حجاب در ادیان الهی به نقل از کتاب تاریخ تمدن ویل دورانت جلد ۱۲ صفحه ۲۸- ۳۴ .
 - (۱۵). محمدی پناه، اسدالله، بهشت جوانان، ص ۲۸۴، چاپ نوزدهم ۱۳۸۳، به نقل از کتاب حجاب در اسلام ص ۵۹ .
 - (۱۶). ویل دورانت، تاریخ تمدن، ج ۱، ص ۴۳۴، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، چ اول، ۱۳۶۵ .
 - (۱۷). به نقل از بهشت جوانان، ص ۲۸۴، همان .
 - (۱۸). در وچ ناسو، در آیین زرتشت نام دیو ناپاکی است که تماس وی برای انسان بسیار خطرناک است و عواقب وخیم دارد و هنگام جداشدن روح از بدن به انسان حمله می کند .
 - (۱۹). به نقل از: محمدی آشنایی، علی، حجاب در ادیان، نشر یاقوت، چ دوم، سال ۱۳۷۸، ص ۱۳۵ .
 - (۲۰). بهشت جوانان، ص ۲۸۲، همان .
 - (۲۱). مطهری، شهید مرتضی، مجموعه آثار، انتشارات صدرا، چ اول، ۷۸، ج ۱۹، ص ۴۳۳ .
 - (۲۲). مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، ج ۱۹، ص ۴۳۵، همان .

